

ВОЛОДИМИР КАМПО:

«КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ДОКТРИНИ РЕАЛЬНОГО ПРАВА»»

Володимир Кампо — відомий фахівець у галузі конституційного, адміністративного, муніципального та підприємницького права. Він багато років викладав у вишах, є автором понад 400 публікацій, в т.ч. 6 монографій (окремі розділи, у співавторстві), понад 20 навчальних посібників і брошур. Брав участь у підготовці проектів Конституції України (1992-1993 років) та близько 50 законопроектів. З листопада 2005-го згідно з указом Президента України пан Кампо — суддя Конституційного Суду України.

І хоча інтерв'ю відбулося до призначення нового голови КСУ, Володимиру Кампу було про що розповісти «УЮ».

Володимире Михайловичу, які сьогодні завдання стоять перед КСУ?

З точки зору рядового судді Конституційного Суду України та голови Постійної комісії з питань наукового та інформаційного забезпечення Суду я б відніс до поточних завдань Конституційного Суду такі:

1) продовжувати ті позитивні тенденції в діяльності КСУ, які склалися у 2008-2010 роках (2008 рік — 27 рішень та 2 висновки; 2009 рік — 36 рішень; за шість місяців 2010 року — 16 рішень і 2 висновки). Тому найближчими роками Суд повинен вийти на 40-45 рішень на рік.

2) оберігати незалежний статус суддів КСУ; забезпечувати діловий, конструктивний характер роботи КСУ на основі додержання Конституції і законів України; долати труднощі і перешкоди у роботі КСУ, пов'язані з фінансовим, організаційно-правовим та іншим забезпеченням його діяльності в умовах економічної кризи;

3) оволодівати доктриною правового реалізму («живої конституції»); підвищувати ідейно-правовий вплив КСУ на наукове та інформаційне життя суспільства тощо.

Крім цього, Конституційному Суду України потрібно оновлювати методи і технології дослідження матеріалів у справах на основі вироблення певних стандартів, запроваджувати проекти модельних рішень Суду тощо.

Треба також ефективніше використовувати статтю 70 Закону України «Про Конституційний Суд України», згідно з якою Суд може у своєму рішенні, висновку визначи-

ти порядок і строки його виконання, а також покласти на відповідні державні органи обов'язки щодо забезпечення виконання рішення, додержання висновку; зажадати від зазначених органів письмового підтвердження виконання рішення, додержання висновку КСУ.

Україн важливим є оновлення Регламенту Конституційного Суду України, чіткіше визначення в ньому принципів і стадій конституційного судочинства, особливостей конституційного провадження у справах, кола учасників судочинства тощо.

З урахуванням того, що в Україні планується з часом запровадити інститут конституційної скарги громадян, суддям КСУ та працівникам секретаріату Суду необхідно системно вивчати зарубіжний досвід розгляду таких скарг, частіше проводити конференції, семінари і «круглі столи» з цієї тематики.

Отже, перед Конституційним Судом України стоїть багато складних завдань, з якими ми пов'язуємо модернізацію його діяльності.

➤ **КОНСТИТУЦІЙНОМУ** ➤ **СУДУ УКРАЇНИ ПОТРІБНО** **ОНОВЛЮВАТИ МЕТОДИ** **І ТЕХНОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ** **МАТЕРІАЛІВ У СПРАВАХ**

2009 рік став найрезультативнішим для КСУ за всю історію його діяльності: було ухвалено 36 рішень та прийнято 145 процесуальних ухвал. Чим поясните таку активність Суду?

Справді, 2009 рік став найпродуктивнішим у діяльності Конституційного Суду України, бо мав місце збіг обставин:

а) знизився до мінімуму тиск на КСУ з боку політичного середовища; Суд міг працювати, не оглядаючись на політиків, які були зайняті внутрішніми конфліктами, зокрема конфліктом між Президентом України і Кабінетом Міністрів України;

б) було застосовано технічно грамотний менеджмент; результати праці суддів Конституційного Суду України виступали важливим стимулом в їхній подальшій роботі;

в) Суд почав уважніше ставитися до конституційних подань і конституційних звернень, які надходили до нього; якщо при розгляді питання про відкриття провадження у справі ситуація була 50 на 50, то Суд відкривав провадження, керуючись принципами Конституції України, зокрема пріоритетного захисту прав і свобод громадян тощо. І, як правило, завершував справу ухваленням рішення. Так з'явилась приблизно четверта частина рішень КСУ за 2009 рік.

Яким чином суддя Конституційного Суду України впливає на винесення рішення? Що таке окрема думка судді КСУ?

Почну з другої частини запитання. Окрема думка судді КСУ — це форма опротестування ним рішення Суду — повністю або частково, що є виявом незалежності та відповідальності судді за стан конституційних справ у державі.

Вища відповідальність діючих суддів Конституційного Суду полягає, зокрема, в тому, що вони не обмежуються лише голосуванням «за» або «проти» проекту рішення, але й письмово викладають свої окремі думки. Причому, навіть голосуючи «за» певне рішення. Адже, якщо пропозиції судді не увійшли до тексту рішення КСУ, то він має право їх викласти в окремій думці з тим, щоб попередити на майбутнє упущення та недоліки в роботі. Є приклади, коли окремі думки суддів КСУ з часом стають основою для нових рішень Суду. Так сталося з окремою думкою судді Павла Ткачука на рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 105 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частин 6, 7, 9 статті 83 Конституції України (справа про коаліцію депутатських фракцій у Верховній Раді України) від 17 вересня 2008 року. Ця думка фактично послужила основою для рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 68 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частини 6 статті 83 Конституції України, частини 4 статті 59 Регламенту Верховної Ради України стосовно можливості окремих народних депутатів України брати безпосередню участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України від 6 квітня 2010 року.

Так, спираючись на окрему думку судді, Конституційний Суд змінив правову позицію, діючи в дусі доктрини «живої конституції». Щорічно в практиці Суду кардинально змінюється мінімум 3-4 правових позиції, але якщо вони не зачіпають політичних інтересів, то майже ніхто (крім окремих фахівців) про них не згадує.

Останнім часом судді КСУ також почали практикувати окремі думки не тільки щодо висновків та рішень, але й щодо його ухвал.

Кількість окремих думок діючих суддів Конституційного Суду суттєво збільшилась порівняно з окремими думками наших попередників: 87 окремих думок за дев'ять років було у наших колег і 106 — за неповних чотири роки внесено судьями діючого складу Суду. Причина: більш висока інтенсивність праці та підвищена відповідальність нинішніх суддів Конституційного Суду України за свої рішення.

Не буде перебільшенням сказати, що судьям Конституційного Суду України доводиться працювати у складних психологічних, часом стресових умовах, які, попри все, загартовують і згуртовують моїх колег-суддів.

Щодо відповіді на першу частину запитання, то на прийняття рішення Конституційного Суду України суддя може впливати тільки своїм голосуванням. Але він ще може впливати на підготовку проекту рішення

Суду, зокрема шляхом внесення власного проекту рішення або пропозицій до проекту рішення судді-доповідача. І тоді методами переконання, наведенням аргументів чи доказів на користь своєї доктринальної позиції суддя Конституційного Суду може добитися її підтримки колегами-судьями. Є непоодинокі приклади, коли суддя Конституційного Суду бере на себе основний тягар доказування у справі та, по суті, формує ідеологію проекту рішення. І не завжди це буває суддя-доповідач у справі.

У нас багато говорять про реформування судової системи. Чому все залишається лише на словах?

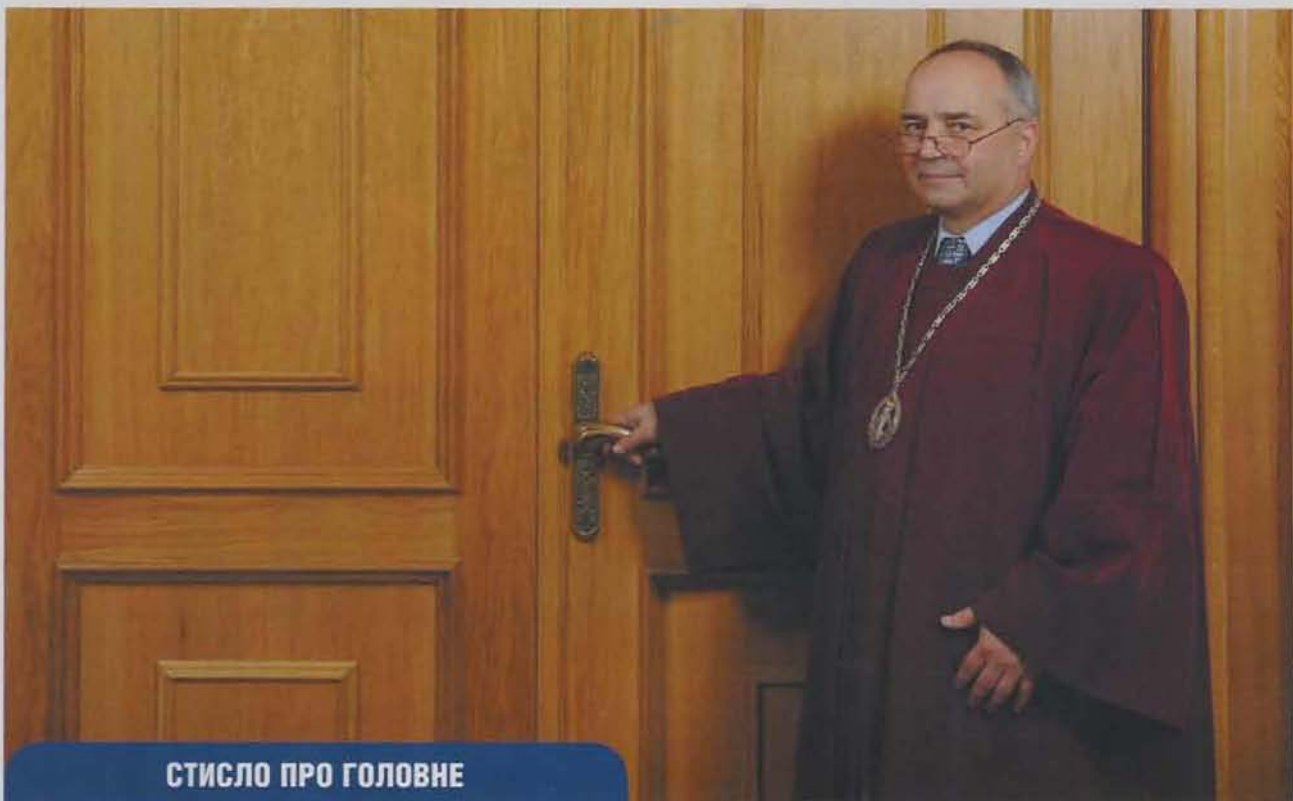
Реформувати судову владу — не поле перейти. Свого часу була ухвалена перша концепція реформування судової влади (Постанова Верховної Ради України від 28 квітня 1992 року № 2296-ХІІ «Про Концепцію судово-правової реформи в Україні»). Проте спроби реалізувати її положення, зокрема про створення адміністративних судів, нічим не завершилися. У чому була головна проблема? Вона була в тому, що судова система не бажала жодної реформи, яка б спонукала її служити людям. Цю систему мало хвилювало, що більшість населення живе за межею бідності, а його права не захищені, насамперед соціальні та економічні права.

У 1996 році Конституція України внесла певні зміни в статус суддів, але судова система в цілому не була пристосована до потреб модернізації країни. В 2006 році було розроблено концепція нової судово-правової реформи (Указ Президента України від 10 травня 2006 року № 361/2006 «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів»), але її не було реалізовано.

2010 року після президентських виборів над реформою судової системи почала працювати робоча група, створена Президентом України Віктором Януковичом. До речі, деякі рішення Конституційного Суду України 2010 року (щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», які містяться у статтях 125, 129 Конституції України; щодо офіційного тлумачення положень частини 1 статті 130 Конституції України (справа про фінансове забезпечення діяльності судів), можна сказати, склали підґрунтя для реформування цієї системи на сучасному етапі.

Нещодавно глава держави вніс до Верховної Ради проект Закону України «Про судоустрій і статус суддів», який був прийнятий у першому читанні 3 червня 2010 року. Метою цього проекту є приведення судової системи у відповідність вимогам Конституції України, а також — обмеження суддівського свавілля та судової тяганини тощо. Для цього пропонується змінити частину функцій і повноважень Верховного Суду України, запровадити нові та модернізувати діючі судові інституції.

➤ **«ЩОРІЧНО В ПРАКТИЦІ
СУДУ КАРДИНАЛЬНО
ЗМІНЮЄТЬСЯ МІНІМУМ
3-4 ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ»**

СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ

ВОЛОДИМИР КАМПО

Народився **16 вересня 1948 року** у м. Мукачевому Закарпатської області.

1972–1975 роки — аспірант Львівського державного університету імені І. Франка та Московського державного університету імені М. Ломоносова.

У 1996–2006 роках — завідувач кафедр правознавчих дисциплін Київського державного інституту культури, Українського центру правничих студій при Київському національному університеті імені Т. Шевченка та Академії муніципального управління.

У листопаді 2005 року Президентом України призначений суддею Конституційного Суду України. Присягу склав 4 серпня 2006 року.

Нагороджений орденом «**За заслуги**» III ступеня.

Кандидат юридичних наук, доцент.

Заслужений юрист України.

Отже, нова влада відійшла від традиції проголошення проєктів реформування судової системи, вона запроваджує нову традицію у цій сфері: від слів до діла.

До призначення суддею КСУ Ви працювали в Українському центрі правничих студій при КНУ ім. Тараса Шевченка та в Академії муніципального управління. Чи збираєтеся згодом повернутися до викладацької та наукової роботи?

Так, я працював у кількох вищих навчальних закладах Львова та Києва і з вищою юридичною освітою пов'язаний з 1967 року, коли став студентом юридичного факультету Львівського державного (нині — національного) університету імені Івана Франка. Нині у міру сил

і можливостей поєдную суддівську діяльність із науково-педагогічною. Гадаю, що й після завершення суддівської кар'єри працюватиму із студентською молоддю.

Прививаючи майбутнім поколінням юристів професійні навички, звертаю їхню особливу увагу на діяльність Конституційного Суду України, практика якого, вважаю, для студентів є одним з найважливіших каналів пізнання реального права, яке Суд поступово формує в традиціях доктрини «живої конституції». Саме на базі практики Суду намагаюся пояснити студентам недоліки доктрини правового нормативізму, зокрема на прикладі прав і свобод громадян, які ця доктрина через ігнорування засад природного права, фактично обмежує та заперечує.

По закінченні суддівської кар'єри моїм головним завданням буде підготовка аспірантів, написання монографій і підручників. Вважаю, що, незважаючи на підготовку більш ніж 400 праць (з них понад 200 — наукові розробки), я ще не все сказав у галузі науки. Творчу діяльність хотілося б завершити працями, які сприяли б збільшенню нашої науки і практики від юридичного фундаменталізму, для якого правова форма — все, а реальний зміст права — ніщо. Хочу також створити оригінальне трактування доктрини «живої конституції». Якщо мені вдасться хоча б частково виконати цей задум, буду щасливий.

Відомо, що наука добре просувається лише тоді, коли з її результатами знайомиш інших, особливо студентів, які є майбутнім української юриспруденції та держави в цілому. Тому навіть зробивши науку змістом свого життя, думаю, що з результатами своїх досягнень завжди буду знайомити найважливіших поціновувачів наукових знань — студентів.